

[t]Luisteren naar de frieten

[subt]Voorwoord

Wie in Nederland zegt dat de Finnen het beter doen, zal weinig stof doen opwaaien. Datzelfde geldt voor vergelijkingen met de Denen, de Noren of de Zweden. Van landen die noordelijker zijn gelegen verwachten Nederlanders eigenlijk vanzelfsprekend dat deze hun zaken beter, slimmer en innovatiever geregeld hebben. Ook van het Verenigd Koninkrijk en van Duitsland, de grotere burens ten westen en ten oosten, willen Nederlanders nog wel aannemen dat er iets te leren valt. Maar zodra iemand beweert dat de Belgen, hun [curs]zuider[/curs]buren, het beter doen, dan heb je de poppen aan het dansen. De Belgen? Kom nou!

Geen wonder dat het pamflet [curs]Een kwestie van uitvoering[/curs] van de zelfbenoemde Nederlandse staatscommissie ‘Belgen doen het Beter’ op aandacht mocht rekenen van politici, ambtenaren en landelijke media. De kernboodschap van het stuk was: Nederland is te zelfgenoegzaam en komt geen stap verder. In de omringende landen wordt meer vooruitgang geboekt met het verbeteren van de overheid. Een van de voorbeelden was de Kruispuntbank Sociale Zekerheid in België, die in één klap zowel premieontduiking als administratieve lasten van ondernemers had gereduceerd. Daar werden zelfs de Nederlanders even stil van. Al snel waren de Belgen en hun powerpoints niet meer aan te slepen in Den Haag en Amsterdam. Hoe doen ze dat? Waarom lukt hun wel wat ons niet lukt?

In België zal menigeen zich verkneukeld hebben om de manier waarop de Nederlanders een lesje werd geleerd. De socialistenleider Steve Stevaert maakte de leus ‘Belgen doen het Beter’ zelfs tot inzet van de verkiezingen in 2003. Hij organiseerde een busreis naar Nederland om te laten zien wat er met een land gebeurt als er geen socialisten in de regering zitten. Zijn politieke kidnappoging van het initiatief ten spijt geloven de meeste Belgen zelfs nog minder dan Nederlanders dat de Belgische overheid het daadwerkelijk beter doet dan de Nederlandse. En dat heeft veel te maken met beeldvorming. Met vertrouwen in de overheid. Met geschiedenis, identiteit en mentaliteit. En in ieder geval met de beleving van al die zaken door burgers, ambtenaren en politici.

Voor ons was die gedachte aanleiding om de proef op de som te nemen. Waar ben je als burger of ondernemer nu werkelijk beter af, in België of in Nederland? In deze band hebben we niet voor een wetenschappelijke vergelijking gekozen, maar voor een impressionistisch reisverslag langs de paden die burgers en ondernemers afleggen door de overheidsbureaucratie. Als je wilt immigreren om met een geliefde te trouwen, ben je dan beter af met een Belg of met een Nederlander? Begin je een broodjeszaak liever in Antwerpen of Amsterdam? Hoeveel papieren moet je invullen om een Belgische auto te registreren in vergelijking met een Nederlandse? Waar is de aangifte inkomstenbelasting eenvoudiger? Ben je bij voorkeur patiënt in een Belgisch of Nederlands ziekenhuis? En: waar verblijf je het liefst als illegaal?

Dit boek laat niet alleen burgers en ondernemers, maar ook ambtenaren en politici aan het woord. Want juist hun verhalen leggen redenen voor het succes of falen van de overheid bloot. Waar hebben ambtenaren de meeste ruimte? Lijden de Belgische of de Nederlandse loketbedienden het meest aan bestuurlijke kramp? Welke politici zijn het best in staat beloftes na te komen? We zullen het antwoord op deze vragen nog niet verklappen. Wel kunnen we al vertellen dat het een spannende wedstrijd was tussen België en Nederland, een heuse nek-aan-nekrace. Want de Belgen doen het – de titel van dit boek ten spijt – lang niet altijd beter. Wij hopen dat ons wedstrijdverslag diegenen die gebruik willen maken van het recht van vrije vestiging in de Europese Unie voldoende

inzichten biedt om een nieuwe vestigingsplaats te kiezen. En dat het diegenen die op hun plek blijven inspireert en aanmoedigt om te werken aan een betere overheid. Als politicus, als ambtenaar of als burger met kiesrecht. Want zoveel is duidelijk: in beide landen is nog een boel te doen!

Zonder de openheid van onze respondenten in België en Nederland was het boek een saai werkje over de overheid geworden. Hun kleurrijke verhalen en vaak verrassende inzichten waren onmisbaar. De meesten van hen gaan in dit boek uit bescheidenheid of lijfsbehoud schuil achter gefingeerde namen. Wij danken hen allen voor hun medewerking. Onze stagiairs Rabia Fatehmahomed, Lobke van der Meulen en Maaïke van Dalhuizen zijn wij dankbaar voor hun inspanningen om alle hoofdstukken met feiten en cijfers te larderen. Joeri van den Steenhoven, Mei Li Vos, Marco Meesters, Arjan Widlak en alle andere betrokkenen bij 'Belgen doen het Beter' danken we voor hun inspanningen en vriendschap. Vooral professor Arre Zuurmond, onze Nederlandse opperbelg, danken wij voor de inspirerende en motiverende wijze waarop hij maatschappelijke betrokkenheid en wetenschappelijke interesse met elkaar verbindt. Zijn onconventionele werkwijze maakt onderzoek naar het openbaar bestuur spannend en relevant. Harold Polis van uitgeverij Meulenhoff-Manteau was zo goed om erop te vertrouwen dat we aan de boude stelling 'Belgen doen het beter' een uitdagende inhoud konden geven. MeesPierson Intertrust leverde een genereuze sponsorbijdrage, waarvoor dank! Als laatste willen we de anonieme auteur bedanken die ons de paradigmatische uitspraak over de verschillen tussen Nederlanders en Belgen bij het bakken van patat heeft overgeleverd: 'Nederlanders lezen de gebruiksaanwijzing, Belgen luisteren naar de frieten.' Mocht u geen tijd hebben dit boek te lezen: deze spreuk dekt een groot deel van de inhoud.

N.H. en J. de J.

[curs]Breda / Amsterdam[/curs]